

**Odbor životního prostředí
a zemědělství**

Oddělení právní a ochrany přírody

dle rozdělovníku

Datum

26. července 2024

Oprávněná úřední osoba

Mgr. Dagmar Metyšová

Číslo jednací

KUZL 66810/2024

Spisová značka

KUSP 69142/2023

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství (dále jen Krajský úřad), jako orgán ochrany přírody a krajiny, příslušný podle:

- § 67 odst. 1 písm. g) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů
- § 10 a § 11 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád),
- § 75 odst. 1 písm. d) a 77a odst. 5 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOPK)

v rámci nového projednání věci znovu posoudil žádost Farmy Bezdínek s.r.o., se sídlem třída Tomáše Bati 299, 763 02 Zlín – Louky, IČO: 25555740 (dále jen „žadatel“), o udělení výjimky ve smyslu § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ze zákazů uvedených v základních podmínkách ochrany zvláště chráněného druhu živočicha **čmelák zemní (*Bombus terrestris*)**, kategorie ochrany ohrožený, konkrétně ze zákazů držet, dopravovat, prodávat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny, usmrcovat a přemísťovat jejich vývojová stadia za účelem instalace úlů s laboratorně odchovanými čmeláky pro poskytování opylovací služby pro výsadby kanadských borůvek druh brusnice chocholičnatá (*Vaccinium corymbosum*) na porostech těchto borůvkových farem:

Novamode Zlín, s.r.o., se sídlem Provodov č.p. 183, 763 45 Provodov, IČO: 25301861, konkrétně na plochách p.č. 2029 a 308/7 v k.ú. Provodov na Moravě

Farma Bobule s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02841452, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a 1211/6 v k.ú. Postoupky

Farma Borůvka s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02835665, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a 1211/6 v k.ú. Postoupky

a poté rozhodl takto:

Farmě Bezdínek s.r.o., se sídlem třída Tomáše Bati 299, 763 02 Zlín – Louky, IČO: 25555740

I.

se povoluje

výjimka z ochranných podmínek zvláště chráněného druhu živočicha **čmelák zemní (*Bombus terrestris*)**, zařazeného do kategorie ohrožený podle vyhlášky 395/1992 Sb., ve smyslu § 56 odst. 1 zákona, č. 114/1992 Sb. ve veřejném zájmu zajištění zemědělské produkce lokálních potravin převažujícím nad zájmem ochrany

přírody ze zákazů uvedených v § 50 zákona, konkrétně ze zákazu držet, dopravovat, usmrcovat a přemísťovat jejich vývojová stadia

za těchto podmínek:

1. Čmeláci budou využíváni pouze pro účely opylování rostlin na porostech borůvek tří borůvkových farem ve výroku rozhodnutí vyjmenovaných. Jedinci čmeláků nebudou v souladu s následujícími podmínkami po ukončení opylovací služby vypouštěni volně do přírody;
2. Budou používány pouze úlky s možností regulace pohybu dělnic (regulace vletu a výletu) a možností úplného uzavření; výletové otvory budou osazeny redukcí zabráňující vylétnutí jedinců pohlavní generace (queen excluder);
3. Při poskytování opylovací služby bude na 1 hektar plochy porostu borůvek využíváno maximálně 3 úlků (boxů) typu multi-hive Firmy Biobest Group NV obsahujících každý 3 hnízda (kolonie) čmeláků.
4. Úlky budou do opylovaných kultur instalovány pouze po dobu kvetení opylovaných kultur od fáze líhnutí prvních dělnic a odstraněny nejpozději v 8 týdnu od instalace (do doby zahájení vývoje pohlavní generace); úlky musejí být pro účely kontroly vždy označeny termínem jejich instalace a termínem plánovaného uzavření;
5. Odstranění úlků nejpozději v 8. týdnu od instalace bude provedeno tak, že bude umožněn pouze jednostranný vstup dělnic (dovnitř) po dobu 24 hod. a poté bude úl úplně uzavřen; následně bude zajištěno přerušení vývoje pohlavní generace a odstranění starých dělnic a královny (umístěním úlku na dobu nejméně 24 hod. do mrazáku při teplotě -18°C nebo použitím insekticidu či jiného způsobu, který zajistí prokazatelné ukončení vývoje jedinců včetně larev); úl je pak možné dle materiálu vhodně odstranit, např. kompostovat nebo zajistit separaci a odevzdat do tříděného odpadu;
6. Nevyužité úlky a jedinci (neumístění do opylovaných kultur), včetně vyvíjející se pohlavní generace, budou odstraněny výše uvedeným způsobem. Tím není dotčena možnost využití jedinců ze strany dodavatele v rámci kontrolovaného chovu, kde jsou přijata opatření proti úniku jedinců.
7. Dodavatel úlků (tj. držitel výjimky) zajistí kontrolu instalace a odstranění úlků v místě použití u pěstitele (v rámci poskytované služby) a poučí pěstitele o nakládání s nimi a o nezbytnosti dalších opatření dle podmínek tohoto rozhodnutí; současně dodavatel, případně pěstitel po dohodě s dodavatelem, povede evidenci o místě a počtu instalovaných úlků, včetně termínů jejich instalace, odstranění z kultury a následné likvidace. Dodavatel poučí pěstitele o možnosti kontrol Krajského úřadu v době poskytování opylovací služby. Odpovědnost za provoz opylovací služby a dodržení podmínek tohoto rozhodnutí o výjimce leží na žadateli, tedy držiteli výjimky.
8. Výjimka je vydávána pro použití maximálně 3 úlků na hektar, což při ploše zhruba 6 hektarů (plocha pozemků, pro které je výjimka požadována) odpovídá zhruba 6000 jedinců čmeláků. Počet požitých úlků je třeba přizpůsobit skutečné ploše kvetoucích porostů borůvek.
9. Krajský úřad bude informován o termínu instalace a otevření úlků na porostech jednotlivých borůvkových farem a o plánovaném termínu uzavření úlů. Tato zpráva bude Krajskému úřadu zaslána do 15 dní od zahájení provádění opylovací služby (instalace a otevření úlů). Zpráva bude obsahovat informaci o identifikačním čísle úlu, jeho umístění a plánovaném datu uzavření.
10. Doba platnosti výjimky – po dobu 5 let od nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.

II.

se nepovoluje

výjimka z ochranných podmínek zvláště chráněného druhu živočicha **čmelák zemní (*Bombus terrestris*)**, zařazeného do kategorie ohrožený podle vyhlášky 395/1992 Sb., ve smyslu § 56 odst. 1 zákona, č. 114/1992 Sb. ve veřejném zájmu zajištění zemědělské produkce lokálních potravin převažujícím nad zájmem ochrany přírody ze zákazů uvedených v § 50 zákona, konkrétně ze zákazu prodávat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny, požadovaná společností Farma Bezdínek s. r. o. pro účely poskytování opylovací služby pro výsadby

kanadských borůvek druh brusnice chocholičnatá (*Vaccinum corymbosum*) na porostech těchto borůvkových farem:

Novamode Zlín, s.r.o., se sídlem Provodov č.p. 183, 763 45 Provodov, IČO: 25301861, konkrétně na plochách p.č. 2029 a 308/7 v k.ú. Provodov na Moravě

Farma Bobule s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02841452, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky

Farma Borůvka s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02835665, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky.

Účastník řízení podle ust. § 27 odst. 1 správního řádu:

Farma Bezdínek s.r.o., se sídlem třída Tomáše Bati 299, 763 02 Zlín – Louky, IČO: 25555740

Odůvodnění:

Dne 2. 8. 2023 obdržel Krajský úřad od žadatele, Farmy Bezdínek s.r.o., se sídlem třída Tomáše Bati 299, 763 02 Zlín – Louky, IČO: 25555740, žádost o udělení výjimky ve smyslu § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ze zákazů uvedených v základních podmínkách ochrany zvláště chráněného druhu živočicha čmelák zemní (*Bombus terrestris*), kategorie ochrany ohrožený, konkrétně ze zákazů držet, dopravovat, prodávat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny, usmrcovat a přemísťovat jejich vývojová stadia za účelem poskytování opylovací služby formou instalace úlů s laboratorně odchovanými čmeláky zemními pro výsadby kanadských borůvek druh brusnice chocholičnatá (*Vaccinum corymbosum*) na porostech těchto borůvkových farem:

Novamode Zlín, s.r.o., se sídlem Provodov č.p. 183, 763 45 Provodov, IČO: 25301861, konkrétně na plochách p.č. 2029 a 308/7 v k.ú. Provodov na Moravě

Farma Bobule s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02841452, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky

Farma Borůvka s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02835665, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky

Výjimka byla požadována na dobu 5 let.

Krajský úřad dne 23. 8. 2023 písemně oznámil známým účastníkům řízení zahájení správního řízení a dle § 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb. vyzval zaregistrovaná občanská sdružení k účasti na správním řízení.

Ve stanovené lhůtě 8 dnů, konkrétně dne 4. 9. 2023 se k účasti na vedeném správním řízení přihlásil spolek Čmeláci PLUS z. s., se sídlem Na Farkáně III 182/28, 150 00 Praha 5 – Radlice, IČO: 14036584 (dále jen „Čmeláci+“). Krajskému úřadu bylo dne 27. 9. 2023 doručeno vyjádření spolku k probíhajícímu řízení.

Krajský úřad vydal dne 9. října 2023 rozhodnutí č. j. KUZL 86855/2023 (dále jen „Rozhodnutí“), kterým ve výroku I. povolil výjimku dle § 56 odst. 1 ZOPK ze zákazů uvedených v ust. § 50 odst. 1 a 2 téhož zákona škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje ZCHD čmelák zemní (*Bombus terrestris*), konkrétně jeho vývojová stadia držet, dopravovat, usmrcovat a přemísťovat za k tomu stanovených podmínek 1. až 8., a ve výroku II. výjimku nepovolil ve vztahu k zákazu tyto ZCHD prodávat a nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

Proti tomuto rozhodnutí podal Čmeláci+ dne 5. 11. 2023 blanketní odvolání. Lhůta 15 dnů pro podání odvolání však marně uplynula dnem 1. 11. 2023, toto odvolání bylo tedy podáno opožděně.

Následně dne 12. 1. 2024 vydalo Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“) rozhodnutí č.j.: MZP/2023/240/2389, kterým podané odvolání Čmeláci+ zamítlo, neboť bylo podáno opožděně.

V dalším postupu MŽP provedlo s ohledem na znění ust. § 92 odst. 1 správního řádu posouzení předmětného rozhodnutí Krajského úřadu z pohledu, zda nejsou dány předpoklady pro přezkoumání již pravomocného

rozhodnutí v přezkumném řízení, pro obnovu řízení nebo pro vydání nového rozhodnutí. MŽP věc posoudilo tak, že jsou splněny předpoklady pro provedení zkráceného přezkumného řízení dle ust. § 98 správního řádu. MŽP následně ve zkráceném přezkumném řízení dne 21. 2. 2024 vydalo rozhodnutí č. j. MZP/2024/240/106, kterým předmětné napadené rozhodnutí krajského úřadu zrušilo a věc vrátilo k novému projednání a rozhodnutí.

MŽP v přezkumném řízení našlo v Rozhodnutí Krajského úřadu tyto nedostatky:

- 1) Dle MŽP Krajský úřad zanedbal ust. § 56 odst. 1 ZOPK, jakož i ust. § 56 odst. 7 ve spojení s ust. § 5b odst. 3 ZOPK, což se projevilo nedostatečnou přesností, určitostí a přesvědčivostí rozhodnutí. Rozhodnutí tak podle MŽP neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, je nepřezkoumatelné a nezákonné. Konkrétně uvádí, že je třeba určit množství živočichů předmětného druhu, na které se má výjimka vztahovat a dále stanovení způsobu kontrol, které bude OOP povolující výjimku provádět.
- 2) Ve vztahu k odůvodnění žádosti MŽP považuje správní úvahu za nepřezkoumatelnou, především pokud jde o prokázání činnosti v zájmu ochrany přírody, jak bylo deklarováno žadatelem v žádosti. Krajský úřad sice v závěru Rozhodnutí konstatuje, že činnosti obsažené v jeho výroku povoluje v zájmu jiného převažujícího veřejného zájmu, neuvedl však, kdy je záměr také v zájmu ochrany přírody. MŽP považuje za nutné, aby se Krajský úřad vypořádal s celým zdůvodněním
- 3) V odůvodnění Rozhodnutí pak MŽP postrádá posouzení stavu místních populací dotčených ZCHD čmeláků, na základě čehož by mohla být prokázána potřebnost či převaha jiného veřejného zájmu, stanoveny kontrolovatelné podmínky a ve věci řádně rozhodnuto. Čili absencí těchto informací nebyl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
- 4) Ve vztahu k podmínce č. 8 nebylo Krajským úřadem přezkoumatelně odůvodněno, ve vztahu k jaké předběžné opatrnosti je stanovena platnost výjimky právě na dobu 5 let od nabytí právní moci a proč.

Krajský úřad dne 30. 4. 2024 oznámil účastníkům řízení pokračování v řízení a v rámci nového projednání vyzval žadatele o doložení.

- posouzení stavu místních populací ZCHD čmeláků v místech záměru (borůvkových farem), na základě kterého by mohla být adekvátně a přezkoumatelně prokázána skutečná potřebnost či převaha jiného veřejného zájmu a stanoveny kontrolované podmínky pro udělení výjimky
- ve smyslu ust. § 56 odst. 7 ve spojení s ust. § 5b odst. 3 informaci pro kolik jedinců čmeláků je výjimka požadována
- odůvodnění, zda a proč je záměr v zájmu ochrany přírody (jak je deklarováno v žádosti) anebo zda je záměr v jiném veřejném zájmu, v jakém, a zda a proč převažuje nad zájmem ochrany přírody předmětných ZCHD.

Dne 27. 5. 2024 byly Krajskému úřadu požadované dokumenty žadatelem doručeny. Jednalo se o :

- průvodní dopis nazvaný „Pokračování v řízení a žádost o doplnění spisového materiálu ve věci udělení výjimky dle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny“ (dále jen „Doplnění“)
- příloha 1: METODIKA 22/13 Terminovaný chov čmeláka zemního (*Bombus terrestris* L.) autorů V. Ptáčka a A. Votavové, vydaný v červnu 2013 UKZUZ Brno , osvědčení č. 78-11/KÚ-SŘÚ
- příloha 2: Odborný článek *Pollination requirements of Three Highbush Blueberry (*Vaccinium corymbosum* L.) Cultivars* autora Keena E. Mac.Kenzie
- příloha 3: Situační a výhledová zpráva – ovoce, vydaná Ministerstvem zemědělství v listopadu 2023
- příloha 4: Leták *Let our bumblebees work for you*
- příloha 5: Katalog produktů firmy Biocont

V Doplnění žadatel podal tyto vyžádané informace:

- 1) k posouzení stavu čmeláků v okolí borůvkových farem uvádí, cituji:
„Populace ZCHD čmeláků v okolí výsadeb: Farma Bobule s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 76314 Zlín – Veliková, IČO: 02841452, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky

, Farma Borůvka s.r.o., se sídlem , Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02835665, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky.

Výše zmíněné subjekty se zabývají pěstováním kanadské borůvky (*Vaccinium corymbosum*) v katastrálním území obce Postoupky. Na základě místního šetření a studiem mapových podkladů lze konstatovat následující. V těsném sousedství výsadeb se nachází pouze intenzivně obhospodařovaná zemědělská půda, kde se pěstují výlučně jednoleté polní plodiny. Také v širším okolí ve vzdálenosti několika kilometrů dominuje krajinně intenzivní zemědělství. Stromová a keřová vegetace je zastoupena převážně alejemi podlé cest a silnic a pak také několika menšími souvislými plochami stromů a keřů o velikosti spíše remízků. Lze tak konstatovat, že jde o území, kde převládá intenzivní agroekosystém a habitaty vhodné pro ZCHD čmeláky případně další volně žijící opylovače jsou zastoupeny spíše minimálně. Navíc lze očekávat, že intenzivní zemědělské hospodaření má spíše negativní vliv na případné populace volně žijících ZCHD čmeláků případně dalších opylovačů.

Populace ZCHD čmeláků v okolí výsadeb: Novamode Zlín, s.r.o., se sídlem Provodov č.p. 183, 763 45 Provodov, IČO: 25301861, konkrétně na p.č. 2029 a 308/7 v k.ú. Provodov.

Výsadba kanadských borůvek patřící tomuto subjektu se nachází v katastrálním území obce Provodov. V relativně blízkém okolí se nachází trvalé travní porosty, lesní porosty a extenzivní výsadby ovocných stromů a vesnická zástavba. Jde o prostředí, které je pro výskyt volně žijících ZCHD čmeláků a dalších opylovačů příznivé.

Shrnutí: Minimálně v případě borůvkové výsady patřící subjektům Farma Bobule s.r.o. a Farma Borůvka s.r.o. lze konstatovat, že skladba okolní krajiny není pro výskyt volně žijících ZCHD čmeláků a dalších opylovačů příliš vhodná. V okolí výsadby patřící subjektu Novamode Zlín, s.r.o. je situace o poznání příznivější. Je tak pravděpodobné, že k úspěšnému opylení těchto výsadeb bude zapotřebí menšího množství dodaných hnízd se čmeláky. Zajištění dostatečně stabilního opylení květů je jedním z primárních předpokladů dobrého ekonomického výsledku celé sezóny. Avšak samotnou potřebu vkládání úlů s uměle odchovanými čmeláky nelze opřít pouze o posouzení možného výskytu volně žijících ZCHD čmeláků a dalších opylovačů. Roli hraje stáří výsadby, protože větší množství květů mají starší borůvkové keře v plné plodnosti oproti mladým do plodnosti vstupujícím výsadbám. Dále hraje roli i velikost samotné výsady a lze očekávat, že volně žijící čmeláci a další opylovači mohou opylit především okrajové části sadu a vnitřní části výsadby bude pak opylená hůře. Právě rovnoměrné rozmístění úlů s uměle odchovanými čmeláky zajistí dostatečně homogenní opylení na celé ploše výsadby. Zásadní vliv má také průběh povětrnostních podmínek v době kvetení. V posledních letech jsou výskyty mrazivých teplot v době kvetení ovocných dřevin stále častější. To se v plné míře projevilo také v roce 2024, kdy v době kvetení ovocných dřevin byly teploty nízké a zaznamenáno bylo i několik mrazivých nocí. To vedlo k tomu, že některé tradiční ovocné výsadby byly poškozeny ze 100 %. Ve výsadbách borůvek došlo pouze k částečnému poškození některých citlivých odrůd. Nicméně aktivita některých opylovačů a zejména pak včely medonosné byla vlivem takto nízkých teplot dramaticky snížena. Čmelák zemní je aktivní i za výrazně nižších teplot než včela a dostatečné množství čmeláků z instalovaných uměle odchovaných hnízd představuje jistotu opylení i za těchto nepříznivých podmínek. Mimo mrazy jsou dalším extrémem v rámci povětrnostních podmínek nadprůměrně vysoké teploty, které vedou k tomu, že kvetení ovocných dřevin nastává hromadně i o několik týdnů dříve na jaře, než je obvyklé. Populace včely medonosné a ostatních opylovačů však nestíhají tyto kvetoucí porosty plně opylit, protože ještě nemají dostatečně početné populace.

Lze také objektivně konstatovat, že opylovací služba není v případě výsadeb ovocných dřevin ničím novým. Naopak fenomén kočování úlů obsahující včelu medonosnou k rozkvetlým ovocným sadům je poměrně tradiční a běžná praxe. V případě některých druhů ovocných dřevin včetně kanadské borůvky není a nemusí být včela medonosná vhodný opylovač. Především morfologie květu kanadské borůvky je ideální pro opylovače z rodu čmelák, kteří poskytují takzvané vibrační opylení (příloha 1). Další objektivní výhodou čmeláků je jejich aktivita za méně příznivějších povětrnostních podmínek a také menší akční rádius. Naproti tomu včela aktivně vyhledává květy až za vyšších teplot a zároveň je ochotna preferovat relativně vzdálenější atraktivnější kvetoucí plodiny což je v tuzemském agroekosystému především řepka.

Žadatel i obecně pěstitelé ovocných dřevin jsou obeznámeni s řadou metodických doporučení, jak vytvořit životní habitaty pro divoce žijící opylovače. Je to jedna z možností, jak opylení optimalizovat, přesto prozatím není prokázáno, že by pouze tato opatření jednoznačně zabezpečila dostatečné opylení pěstovaných ovocných plodin. Naopak je mnohaletou praxí potvrzeno, že vkládání

hnízd obsahující uměle odchované čmeláky do výsadb vede k rovnoměrnému a dostatečnému opylení porostů kanadských borůvek.

V roce 1991 MacKenzie studii (příloha 2), která se zabývala opylením kanadských borůvek. Zjistil, že pokud docházelo k opylení pouze samosprašením nebo jen přenosem pylu v rámci jedné odrůdy, byla konečná hmotnost plodu o 27 % respektive 25 % nižší oproti volnému opylení hmyzem. V tomto spočívá intenzifikační faktor uměle vkládaných hnízd, který má zajistit plný rozsah opylení pylem, který přenáší hmyz. Pokud bychom kalkulovali, že čmeláci z dodaných hnízd zodpovídají za „pouze“ 5 – 10 % úrovně dosaženého opylení lze toto vyčíslit jako 360 000 Kč při ceně 180 Kč/kg a průměrném výnosu 20 t/ha. V rámci volného trhu se k nám v roce 2022 dovezlo 5 801 tun borůvek (příloha 3), přičemž tyto pochází od pěstitelů (často ze sousedních zemí), kteří k intenzifikaci opylení čmeláky běžně používají. S ohledem na to je nezbytné, aby tuzemští pěstitelé borůvek měli možnost využít tento intenzifikační faktor také. Umožní jim to zachovat si konkurenceschopnost což v důsledku povede k udržení pěstování tohoto ovocného druhu v ČR včetně udržení příslušných pracovních míst. Zároveň takto bude zajištěna produkce lokálního ovoce pro lokální trh.“

- 2) Pro kolik jedinců je výjimka požadována, cituji:

„Ptáček a Votavová (2013) uvádějí (příloha 1), že na 1 ha kanadské borůvky je zapotřebí 3 až 4 hnízda čmeláků. Firma Biobest Group NV doporučuje (příloha 4) 2 až 3 úly typu multi-hive (3 kolonie v úlu). Firma Biocont Laboratory, která dodává čmeláky od firmy Koppert, nemá doporučení přímo pro borůvky, ale do rybízu doporučuje 4 úly typu TRIPOL (3 kolonie v úlu) (příloha 5). Konečná potřeba hnízd čmeláků *Bombus terrestris terrestris* tedy bude 3 až 12 hnízd na jeden hektar. To odpovídá 1 až 4 úlům typu multi-hive od firmy Biobest Group NV. Přesný počet však bude záviset na konkrétní situaci ve výsadbě a bude stanoven na základě konzultace s agronomek.

- 3) Odůvodnění, zda a proč je záměr v zájmu ochrany přírody, cituji:

„Ve veřejném zájmu, který převažuje nad zájmem ochrany přírody je umožnění intenzifikačního faktoru produkce kanadské borůvky, kterým je opylovací služba prostřednictvím instalace uměle odchovaných čmeláků *Bombus terrestris terrestris* od firmy Biobest Group NV. Veřejným zájmem se v širším kontextu rozumí zachování konkurenceschopnosti lokální produkce kanadských borůvek, zachování pracovních míst na tuzemských farmách. Zároveň je to také produkce lokálního ovoce pro lokální obyvatelstvo. V předmětných výsadbách borůvek probíhá populární samosběr, kdy jde v prvním slova smyslu naplňován význam myšlenky „Farm to Fork“.

Zároveň je žádané udělení výjimky pro opylovací službu prostřednictvím čmeláků *Bombus terrestris terrestris* od firmy Biobest Group NV potřeba chápat jako pozitivní v širším kontextu zájmu ochrany přírody. V zájmu ochrany přírody je totiž podpora lokální produkce ovoce, tedy v tomto případě kanadských borůvek. Jsou-li učiněna veškerá opatření je riziko této opylovací služby minimální. Naopak výsadby kanadských borůvek jsou z hlediska environmentálního vítaným obohacením místy poměrně chudého agroekosystému. Stejně tak je stále příznivější, když se podaří větší objem tohoto populárního ovoce vypěstovat u nás, neboť kratší distribuční řetězec má nižší uhlíkovou stopu než dovoz ze zahraničí. V neposlední řadě je faktem, že ve všech okolích státech se uměle odchovaní čmeláci používají běžně ve venkovních výsadbách ovocných dřevin a také na hobby zahrádkách. Tedy je zcela vyloučené, aby se zabránilo šíření genofundu těchto uměle odchovaných čmeláků směrem k našim místním populacím. Právě proto je výhodnější realizovat opylovací službu na základě výjimky, kdy budou požití přesně definovaní čmeláci od definovaného poskytovatele opylovací služby na základě kontrolovatelných podmínek.

V tomto konkrétním případě tedy existuje převaha veřejného zájmu nad zájmem ochrany přírody. Zároveň však potenciální opylovací služba má také některé sekundární pozitivní vlivy ve smyslu ochrany přírody a životního prostředí.“

Krajský úřad následně posoudil podanou žádost a shromážděné podklady ve věci udělení výjimky z ochranných podmínek ohroženého zvláště chráněného druhu živočicha – čmeláka zemního (*Bombus terrestris*) a zohlednil skutečnost, že zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových

stádiích, chráněna jsou jimi využívaná sídla (přirozená i umělá) a jejich biotop. Také je zakázáno škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje, zejména je rušit, zraňovat nebo usmrcovat a je také zakázáno ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia.

V České republice byl dosud zaznamenán výskyt 38 druhů čmeláků a pačmeláků rodu *Bombus*. Většina z nich (25 druhů) náleží do některé kategorie ohrožení Červeného seznamu. Přitom v roce 2005 bylo do Červeného seznamu řazeno jen 16 druhů. Oproti roku 2005 vzrostl i počet druhů v kategorii vyhynulých a kriticky ohrožených. Dle názoru AOPK jde skutečně o vážně ohroženou skupinu. Čmelák zemní (*Bombus terrestris*) je řazen mezi zvláště chráněné druhy v kategorii ohrožený. Jedná se o druh s poměrně rozsáhlým areálem, který zahrnuje Evropu, Malou Asii, severní Afriku a Kanárské ostrovy. Byl vysazován a šíří se i v dalších oblastech mimo původní areál (např. Chile, Argentina, Japonsko, Tasmánie, Nový Zéland). Čmelák zemní je v Evropě hojně rozšířený druh, který ve svém původním areálu vytváří 9 subspécií, jež jsou přizpůsobeny místním podmínkám a liší se i svým chováním. V ČR se vyskytuje poddruh *B. terrestris terrestris*. Jde o poddruh přizpůsobený na chladnější klima, který se musí zimovat a složitě se u něj iniciuje založení kolonie královnou po hibernaci. Na základě výše zmíněného je dle krajského úřadu zásadní to, aby činnost, pro niž je tímto rozhodnutím povolena výjimka, nedošlo k narušení genofondu místních populací čmeláků, resp. k narušení vnitřní variability druhu, resp. poddruhu, a k narušení lokálních adaptací, kdy by s ohledem na nedostatečné znalosti mohlo dojít k nevratným změnám a k narušení volně žijících populací této významné skupiny opylovačů.

Realizaci záměru dojde k zajištění opylovací služby na porostech tří borůvkových farem. Krajský úřad je toho názoru, že záměr bude realizován ve veřejném zájmu na zajištění prosperity lokální produkce potravin. Lokální pěstování ovoce pro tuzemský trh naplňuje zajištění potravinové bezpečnosti. Potravinová bezpečnost je ve veřejném zájmu a patří mezi strategické předpoklady fungování státu. Ve veřejném zájmu českých občanů je rovněž to, aby měli možnost nakupovat zemědělské suroviny z české produkce za přijatelné ceny. Dobré hospodářské výsledky tuzemských pěstitelů mají význam při rozvoji zemědělského podnikání a pro další investice. Nižší produkce vlivem nedostatečného opylení vede pěstitele ke zvyšování cen zemědělských produktů a snižování konkurenceschopnosti na trhu. Pokud by tuzemští pěstitelé nebyli schopni konkurovat zahraničnímu dovozu, který má v řadě případů díky dotacím do zemědělství daleko lepší podmínky pro dodávání plodin na trh, mělo by to za následek rušení domácí produkce a následný neekologický dovoz zemědělských plodin ze zahraničí. Import zemědělských produktů ze vzdálených destinací má za následek zatížení silnic a další emise z dopravy apod, což není pro ochranu životního prostředí, přírody a krajiny žádoucí.

Žadatel ve své žádosti odůvodňuje svou žádost o výjimku mimo veřejného zájmu produkce lokálních potravin také veřejným zájmem na ochraně přírody, kdy tvrdí, že uměle odchovaní čmeláci provádějící opylování borůvkových porostů jsou obohacením místy poměrně chudého agroekosystému. S tímto názorem Krajský úřad nesouhlasí. Vypouštění většího množství uměle odchovaných jedinců čmeláků není vhodným způsobem, jak obohatit agroekosystém. Vhodnější způsob zvyšování biodiverzity je diverzifikace porostů a vytváření pásů TTP a remízků mezi polními kulturami. Proto také Krajský úřad podmínil předmětnou výjimku tak, aby nedocházelo k průniku uměle odchovaných plodných jedinců (královna, pohlavní generace) do volné populace místních čmeláků.

Při porovnání veřejného zájmu na ochraně čmeláka zemního a veřejného zájmu na produkci místních potravin je zřejmé, že se tyto dva veřejné zájmy liší v cílech, časovém horizontu a příjemcích. Oba zájmy jsou však důležité a je důležité najít způsoby, jak je vyvážit. Ochrana čmeláka zemního je nezbytná pro zachování biodiverzity naší přírody, zatímco produkce místních potravin z borůvek může poskytnout lidem zdravé a chutné jídlo. Existuje řada možností, jak tyto zájmy sladit, například pěstování borůvek na udržitelných farmách, které zároveň podporují biodiverzitu, nebo nepoužívání pesticidů toxických pro opylovače. Vzhledem k aktuálnímu stavu naší přírody, ve které je opylovačů nedostatek vlivem úbytku biotopů, je vhodné alespoň dočasně tento nedostatek doplnit laboratorně vypěstovanými čmeláky. V případě, že by se počet přirozených opylovačů borůvek v přírodě zvýšil na dostatečnou úroveň, bylo by vhodné od poskytování opylovacích služeb laboratorně odchovanými čmeláky upustit. Výjimka je proto vydávána s časovým omezením na 5 let.

Ohledně počtu jedinců, pro které je výjimka vydávána Krajský úřad uvádí, že podle firmy Biobest Group NV, která žadateli čmeláky dodává, je pro realizaci opylovací služby třeba 2 až 3 úlů (v metodice a katalogu jsou

úly nazývány boxy) typu multi-hive (3 kolonie, čili hnízda, v úlu/boxu), tedy 6 – 9 kolonií na hektar. Podle katalogu této firmy 1 úl/box obsahuje minimálně 350 jedinců. Na 1 hektar porostu borůvek je tedy dle dodavatelské firmy Biobest pěstující čmeláky třeba přibližně 1050 jedinců.

Ohledně stavu místních populací čmeláků z Doplnění zaslaného žadatelem vyplývá, že v případě borůvkových farem Farma borůvka s. r. o. a Farma Bobule s. r. o. není charakter okolí těchto farem vhodný jako biotop čmeláka zemního. V těsném sousedství výsadeb se nachází pouze intenzivně obhospodařovaná zemědělská půda, kde se pěstují výlučně jednoleté polní plodiny. Také v širším okolí ve vzdálenosti několika kilometrů dominuje krajinně intenzivní zemědělství. Stromová a keřová vegetace je zastoupena převážně alejemi podél cest a silnic a pak také několika menšími souvislými plochami stromů a keřů o velikosti spíše remízků. Lze tak konstatovat, že jde o území, kde převládá intenzivní agroekosystém a habitaty vhodné pro ZCHD čmeláky případně další volně žijící opylovače jsou zastoupeny spíše minimálně. Navíc lze očekávat, že intenzivní zemědělské hospodaření má spíše negativní vliv na případné populace volně žijících ZCHD čmeláků případně dalších opylovačů. V okolí výsadby patřící subjektu Novamode Zlín, s.r.o. je situace příznivější. V okolí porostů borůvek jsou trvalé travní porosty, lesní porosty a extenzivní výsadby ovocných stromů a vesnická zástavba. Žadatel uvádí, že je pravděpodobné, že k úspěšnému opylení těchto výsadeb bude zapotřebí menšího množství dodaných hnízd se čmeláky.

Z uvedeného vyplývá, že na farmách v katastru Postoupky je přirozený výskyt čmeláků zřejmě minimální. Na farmě v katastru Provodov je má volně žijící populace čmeláků vhodné podmínky a bude se zřejmě vyskytovat i na dotčených pozemcích. Negativní vliv na populaci volně žijících čmeláků je minimalizován tím, že pro opylování budou využívány kolonie (úlký) čmeláků pouze v první fázi vývoje společenstva a zamezí se vzniku a vylétnutí pohlavní generace. V úlcích je instalován Queen excluder, což je opatření bránící výletu královny z úlku.

Krajský úřad stanovil podmínky rozhodnutí tak, aby minimalizoval riziko negativního vlivu záměru na předmětný zvláště chráněný druh.

Odůvodnění podmínek rozhodnutí:

- Podmínka č. 1 definuje, kde, tedy na jakých pozemcích a jakých zemědělských pěstitelů budou opylovací služby žadatele poskytovány.
- Podmínka č. 2 technologicky zajišťuje to, že na porostech borůvek a ve volné přírodě se během poskytování opylovací služby budou pohybovat výhradně jedinci nepohlavní generace – dělnice, tedy sterilní jedinci neschopní páření. Podmínkou stanovená technologie zajišťuje možnost vlákání dělnic po dokončení opylovací služby do úlku zpět.
- Podmínka č. 3 stanovuje množství čmeláků používaných pro opylovací službu.
- Podmínka č. 4 díky časovému omezení jejich použití na porostu borůvek zamezuje riziku úniku plodných jedinců do volné přírody.
- Podmínka č. 5 stanovuje způsob likvidace jedinců laboratorně odchovaných čmeláků.
- Podmínka č. 6 stanovuje možnost využití přebytečných úlů a jedinců (neumístěných do opylovaných kultur), včetně vyvíjející se pohlavní generace, tak, aby bylo možné jejich využití v chovu, ale zároveň aby nedošlo k úniku do volné přírody.
- Podmínka č. 7 zajišťuje, aby kontrolu při nakládání s laboratorně odchovanými jedinci čmeláků zemních měl vždy žadatel, který je znalý problematiky, a nedošlo tak k bezděčnému úniku plodných jedinců do volné přírody. Proto také nebylo vyhověno žádosti o udělení výjimky ze zákazu prodeje a nabízení za účelem výměny a prodeje požadovaných společností Farma Bezdínek s. r. o. pro účely poskytování opylovací služby pro výsadby kanadských borůvek druh brusnice chocholičnatá (*Vaccinium corymbosum*) na porostech těchto borůvkových farem:

Novamode Zlín, s.r.o., se sídlem Provodov č.p. 183, 763 45 Provodov, IČO: 25301861, konkrétně na plochách p.č. 2029 a 308/7 v k.ú. Provodov na Moravě

Farma Bobule s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02841452, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky

Farma Borůvka s.r.o., se sídlem Borovicová 186, 763 14 Zlín – Velíková, IČO: 02835665, konkrétně na plochách p.č. 1211/5 a a 1211/6 v k.ú. Postoupky.

Odpovědnost za provoz opylovací služby a dodržení podmínek tohoto rozhodnutí o výjimce leží na žadateli, tedy držiteli výjimky, nikoli na pěstiteli.

- Podmínka č. 8 určuje počet jedinců, pro který je výjimka vydávána. Nejedná se však o přesný počet skutečně použitých jedinců, ale o maximální povolené množství přepočtené na hektar dle výměry dotčených parcel. V případě, že porosty borůvek nebudou pokrývat celé dotčené parcely, je třeba počet použitých uměle odchovaných čmeláků stanovit podle skutečné výměry porostu (myšleno kvetoucí porosty borůvek).
- Podmínka č. 9 zajišťuje Krajskému úřadu kontrolu nad prováděnou činností a umožňuje provádět účelné kontroly ve vhodné fázi opylovací služby.
- Podmínka č. 10 stanovuje dobu platnosti výjimky – dle žádosti žadatele.

Krajský úřad je přesvědčen, že při dodržení podmínek uvedených ve výrokové části tohoto rozhodnutí nedojde k ovlivnění příznivého stavu místní populace ani druhu jako takového z hlediska jeho ochrany, a že veřejný zájem na produkci lokálních potravin v tomto případě převažuje nad zájmem ochrany předmětného zvláště chráněného druhu.

Krajský úřad tímto uděluje výjimku ve smyslu § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. z důvodu převažujícího veřejného zájmu, a to zájmu lokální produkce potravin. Krajský úřad je přesvědčen, že při dodržení podmínek uvedených ve výrokové části tohoto rozhodnutí nedojde k ovlivnění příznivého stavu místní populace ani druhu jako takového z hlediska jeho ochrany.

Krajský úřad tímto uděluje výjimku ve smyslu § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. v zájmu jiného převažujícího veřejného zájmu.

Poučení o odvolání:

Proti tomuto rozhodnutí mohou účastníci řízení podle ust. § 83 odst. 1 správního řádu podat ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho oznámení odvolání k Ministerstvu životního prostředí ČR s uvedením rozsahu, v jakém je rozhodnutí napadáno, namítaného rozporu s právními předpisy nebo s uvedením nesprávnosti rozhodnutí či řízení, jež mu předcházelo. Odvolání se podává u Krajského úřadu Zlínského kraje, odboru životního prostředí a zemědělství. Podané odvolání má v souladu s ust. § 85 odst. 1 správního řádu odkladný účinek. Odvolání podané jen proti odůvodnění rozhodnutí je podle ust. § 82 odst. 1 správního řádu nepřípustné.

Ing. Jana Káčerová

Vedoucí odboru životního prostředí a zemědělství

Rozdělovník:

- Farma Bezdínek s.r.o., třída Tomáše Bati 299, 763 02 Zlín – Louky, IČO: 25555740
- Čmeláci PLUS z. s., Na Farkáně III 182/28, 150 00 Praha 5 – Radlice, IČO: 14036584
- Obec Provodov, Provodov 28, 763 45 Březůvky, IČO: 00284378
- Město Kroměříž, Velké náměstí 115/1, 767 01 Kroměříž, IČO: 00287351